Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

УДК 336.32

Березка Богдан Тарасович,
студент
Науковий керівник: Худолій Юлія Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ЗАГРОЗИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ

Цифрова трансформація економіки формує якісно новий вимір загроз економічній безпеці держави, які не мають аналогів у докризових концепціях. Кириленко С. В. зазначає наступне: «В умовах цифрової економіки система економічної безпеки держави набуває нових рис: загрози стають транскордонними, невидимими та асиметричними, що принципово змінює підходи до їхньої ідентифікації та нейтралізації» [3, с. 41]. Традиційні моделі забезпечення економічної безпеки, побудовані навколо захисту фізичних активів, виробничого та фінансового потенціалу, виявляються недостатніми в умовах, коли критично важливі функції держави – від бюджетного управління до регулювання ринків – реалізуються через цифрові платформи і є вразливими до кібератак, технологічної залежності та маніпуляцій з даними.

Маслій О. А. та співавтори у монографії, присвяченій детермінантам економічної безпеки держави в парадигмі цифрового розвитку, обґрунтовують наступну тезу: «цифровізація є одночасно чинником зміцнення і джерелом нових загроз економічній безпеці: вона підвищує ефективність державного управління, але водночас розширює поверхню атаки для деструктивних зовнішніх і внутрішніх суб'єктів» [2, с. 47]. Автори пропонують розглядати економічну безпеку в цифровому середовищі через призму трьох взаємопов'язаних підсистем: *цифрової стійкості* (здатність протистояти кібератакам і збоям цифрової інфраструктури), *цифрового суверенітету* (незалежність від іноземних технологічних платформ і збереження контролю над стратегічними даними) та *цифрової довіри* (достовірність економічної інформації в публічному просторі та надійність цифрових фінансових сервісів).

Біличенко М. М. у своєму дослідженні зазначає, що еконцептуальна модель оцінки економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації має інтегрувати традиційні фінансово-економічні індикатори з показниками цифрової захищеності, технологічної незалежності та інформаційної прозорості [1]. Перенесення цього підходу на рівень держави означає необхідність формування багаторівневої системи індикаторів економічної безпеки, де цифровий вимір є самостійним і рівнозначним структурним компонентом поряд із традиційними складовими – фінансовою, виробничою, інвестиційною, соціальною та енергетичною безпекою.

На основі узагальнення результатів досліджень вищезазначених авторів щодо розуміння цифрових загроз економічній безпеці держави у таблиці 1 розглянуто елементи протидії, що відповідають основним класам таких загроз [1–3]. Виокремлення загроз та відповідних механізмів протидії дозволяє виділити три рівні моделі економічної безпеки держави в цифровому середовищі. Перший – превентивний, включає систему моніторингу цифрових загроз у режимі реального часу, розвідку загроз та регуляторне нормування вимог до кіберзахисту суб’єктів критичної інфраструктури. Другий – реагування: містить протоколи швидкого реагування на інциденти, механізми відновлення цифрових сервісів, санкційні та правові інструменти відповіді на кібератаки.

Таблиця 1

Цифрові загрози економічній безпеці держави та елементи протидії

Клас цифрових загроз	Прояв у сфері економічної безпеки держави	Елемент протидії
Кіберзлочинність та кібератаки на критичну інфраструктуру	Дестабілізація фінансової системи, енергетики, логістики; прямі економічні збитки та підрив довіри до цифрових сервісів держави	Національна система кіберзахисту (CERT-UA); обов'язковий аудит кіберстійкості об'єктів критичної інфраструктури; страхування кіберризиків
Цифровий шпіонаж та витік стратегічних даних	Несанкціонований доступ до державної економічної статистики, планів відновлення, бюджетних даних; передача стратегічної інформації ворожим суб'єктам	Класифікація відкритих даних за рівнем стратегічної чутливості; шифрування державних інформаційних ресурсів; контроль доступу за моделлю Zero Trust
Маніпуляції з цифровими фінансовими ринками та криптовалютами	Дестабілізація валютного курсу, відтік капіталу через криптоканали, фінансування тіньових схем та санкційний арбітраж	Регуляторний нагляд за цифровими активами (VASP); реалізація вимог FATF щодо крипторинку; моніторинг транскордонних потоків капіталу
Технологічна залежність та цифровий суверенітет	Вразливість від іноземних IT-платформ, хмарних сервісів і програмного забезпечення; ризик відключення від критичних цифрових сервісів	Державна програма цифрового імпортозаміщення; розвиток вітчизняної IT-індустрії; локалізація критичних державних даних на національних серверах
Дезінформація та маніпуляції з економічними даними	Викривлення економічних очікувань, підрив інвестиційної привабливості, дестабілізація ринків через фейкові економічні новини	Системи верифікації офіційних економічних даних; моніторинг медіапростору на предмет економічної дезінформації; цифрова медіаграмотність

Джерело: складено авторами на основі [1–3]

Третій – стратегічний: передбачає розбудову цифрового суверенітету через розвиток вітчизняної IT-галузі, локалізацію критичних даних та формування кваліфікованого кадрового резерву у сфері кіберзахисту. Кириленко С. В. наголошує, що лише системна реалізація усіх трьох рівнів захисту здатна забезпечити стійку економічну безпеку держави в умовах цифровізації [3, с. 45].

Отже, економічна безпека держави в цифровому середовищі є багаторівневим феноменом, що охоплює кіберзахист критичної інфраструктури, збереження цифрового суверенітету, регулювання цифрових фінансових ринків та протидію економічній дезінформації. Розглянуті напрямки протидії загрозам базуються на поєднанні превентивних, реагувальних та стратегічних механізмів.

Література

1. Біличенко М. М. Концептуальна модель оцінки економічної безпеки підприємства в умовах цифрової трансформації. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 18. https://doi.org/10.5281/zenodo.15540326.

2. Маслій О. А., Кудінова А. О., Буряк А. А., Янко А. С., Білько С. С. *Детермінанти економічної безпеки держави в парадигмі цифрового розвитку*: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 324 с.

3. Кириленко С. В. Система економічної безпеки в умовах цифрової економіки. *Journal of Strategic Economic Research*. 2024. № 1. С. 40–47.

4. Onyshchenko, S., Matkovskyi, A., Puhach, A. Analysis of threats to economic security of Ukraine in conditions of innovative economic development. *Economic Annals-XXI*. 2014. № 1-2(2). С. 8–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2014_1-2(2)__3.